

законодавства і приймають рішення у складних та законодавчо неврегульованих питаннях. Відповідальність за помилки в документах і звітності несе стороння особа. З іншого боку, класифікація і досвід власного бухгалтера підприємства, яке користується послугами «сторонніх» бухгалтерів втрачають свою актуальність і перестають бути визначальними.

4. Самостійне ведення бухгалтерського обліку та складання звітності безпосередньо власником або керівником підприємства прийнятне лише як виняток для невеликих сільськогосподарських підприємств, які здійснюють нескладні одноманітні операції. Ця форма є найекономнішою, але і найбільш ризикованою формою організації бухгалтерського обліку, тому що ведення обліку потребує спеціальних знань компетентних людей.

Список використаних джерел

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.99 р. № 996XIV, з наступними змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

2. Бурковська А.В. Сучасні особливості оподаткування сільськогосподарських підприємств України / А.В. Бурковська, В.К. Шкапоєд [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://modecon.mnau.edu.ua/suchasni-osoblyvosti-opodatkuvannia-silskohospodarskykh-pidpriemstv/>

УДК 631.115.

Сагайдак Р. А.,

к.е.н., доцент, викладач циклової комісії
бухгалтерського обліку, Гусятинський коледж
Тернопільського НТУ імені І. Пулюя

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ ПІДПРИЄМСТВ АГРОБІЗНЕСУ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Внутрішній контроль, як функція управління, є засобом зворотного зв'язку між об'єктом управління й органом управління, інформуючи керівництво, власника, менеджмент про дійсний стан об'єкта і фактичне виконання управлінських рішень. Він являє собою процес, який забезпечує відповідність функціонування конкретного об'єкта прийнятним управлінським рішенням і спрямований на успішне досягнення поставленої мети. Основною його метою є об'єктивне вивчення фактичного стану справ у суб'єкта господарювання, виявлення та попередження тих факторів і умов, які негативно впливають на виконання прийнятих рішень і досягнення поставленої мети, та доведення цієї інформації до органу управління.

Питання методології та організації внутрішньогосподарського контролю діяльності суб'єктів господарювання досліджують вітчизняні вчені-економісти Л.В. Гуцаленко, М.Д. Корінько, Л.В. Нападовська, В.П. Пантелєєв, В.С. Рудницький, О.А. Чабанюк та інші.

Л.В. Нападовська вважає, що внутрішньогосподарський контроль є складовою управлінського процесу, і його суб'єктами вище керівництво підприємства, керівників середнього рівня, керівників центрів відповідальності, окремих працівників [2].

О.А. Чабанюк виокремлює внутрішньогосподарський контроль як самостійну функцію управління всередині підприємства, і він характеризується глибиною та точністю його здійснення, оскільки проводиться там, де знаходиться центр уваги управління [4].

Проаналізувавши позиції економістів, вважаємо за потрібне внести визначеність у поняття суб'єктів внутрішньогосподарського контролю. Під суб'єктом внутрішньогосподарського контролю підприємства слід вважати працівника підприємства, до функціональних обов'язків якого входить здійснення контрольної діяльності, а саме контроль за раціональним використанням ресурсів, за виробничим процесом і формуванням його результату, або здійснення контрольних дій лише на основі відповідних прав (ревізійна комісія, внутрішній аудит тощо).

На нашу думку, основними особливостями внутрішньогосподарського контролю аграрних підприємств є:

- здійснення функцій контролю особами, які представляють інтереси даного підприємства і є членами даного колективу;
- охоплення усіх видів контролю, який здійснюється представниками підприємства;
- забезпечення не тільки зворотного, але й прямого зв'язку між структурними підрозділами підприємства, між керованою і керуючою системами, між лінійними і функціональними підрозділами.

Належне функціонування системи внутрішнього контролю підприємств АПК залежить також від працівників, яким доручена відповідна діяльність. Система відбору, найму, просування по службі, навчання та підготовки кадрів повинна забезпечувати високу кваліфікацію і чесність відповідного персоналу.

Відповідальність за розробку і практичне ведення системи внутрішнього контролю покладається на керівництво сільськогосподарського підприємства. Від нього залежить, щоб система внутрішнього контролю відповідала розмірам і специфіці діяльності економічного суб'єкта, функціонувала регулярно та ефективно.

Впровадження внутрішньогосподарського контролю підприємств агробізнесу сприяє прийняттю ефективних управлінських рішень, а також їх виконанню. При цьому слід пам'ятати, що ці аспекти внутрішнього контролю перебувають у нерозривній єдності й динамічно взаємодіють в усіх циклах управлінського процесу.

До функцій внутрішнього контролю можна віднести оперативну, захисну, регуляторну, інформаційну, комунікативну і превентивну. На наш погляд, у сучасних умовах господарювання превентивна форма внутрішнього контролю набуває особливого значення, оскільки попередній контроль попереджує небажані відхилення, захищає підприємство від небажаних наслідків тих чи інших дій (наприклад, оцінка законності й доцільності на початковій стадії господарської операції попереджує дії, які суперечать вимогам нормативних документів і меті діяльності підприємства, тощо).

Виходячи з вищенаведеного, можна констатувати:

– внутрішньогосподарський контроль не є панацеєю для повного вирішення всіх проблем аграрного підприємства, однак він може запобігти прорахункам та помилкам при веденні обліку, використанні матеріальних, трудових та фінансових ресурсів;

– формування основних органів здійснення внутрішньогосподарського контролю залежить від організаційно-правових форм діяльності суб'єктів господарювання. Ними можуть бути служба внутрішнього аудиту в приватних аграрних підприємствах, яка повинна забезпечити превентивний контроль за раціональним використанням наявних ресурсів, ревізійна комісія – в товариствах з обмеженою відповідальністю, а в великих агрохолдингах – можливе створення служби внутрішньої безпеки, в склад якої входять внутрішні аудитори;

– ефективність діяльності служб внутрішньогосподарського контролю повинна визначатися рівнем її організації, який повинен передбачати фаховість внутрішніх аудиторів, об'єктивність, компетентність, неупередженість тощо.

Список використаних джерел

1. Наказ Міністерства фінансів України “Про затвердження стандартів внутрішнього аудиту” від 20 жовтня 2011 р. № 1219/19957 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://www.minfin.kiev.ua>
2. Нападовська Л.В. Внутрішньогосподарський контроль в ринковій економіці: [Монографія] – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2000. – 224 с
3. Пантелеєв В.П. Внутрішній аудит : [Навч. посіб.] В.П. Пантелеєв М.Д. Корінко / за ред. д.е.н., проф. В.О. Шевчука – К.: Державна академія статистики України. 2006. – 247 с.
4. Чабанюк О.А. Організація системи внутрішнього контролю запасів на підприємстві [Електронний ресурс] О.А. Чабанюк // економічні науки. Серія “Облік і фінанси”. Збірник наукових праць Луцький державний технічний університет. – 2011. – Вип. 8(29). – Ч. 4. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/en.